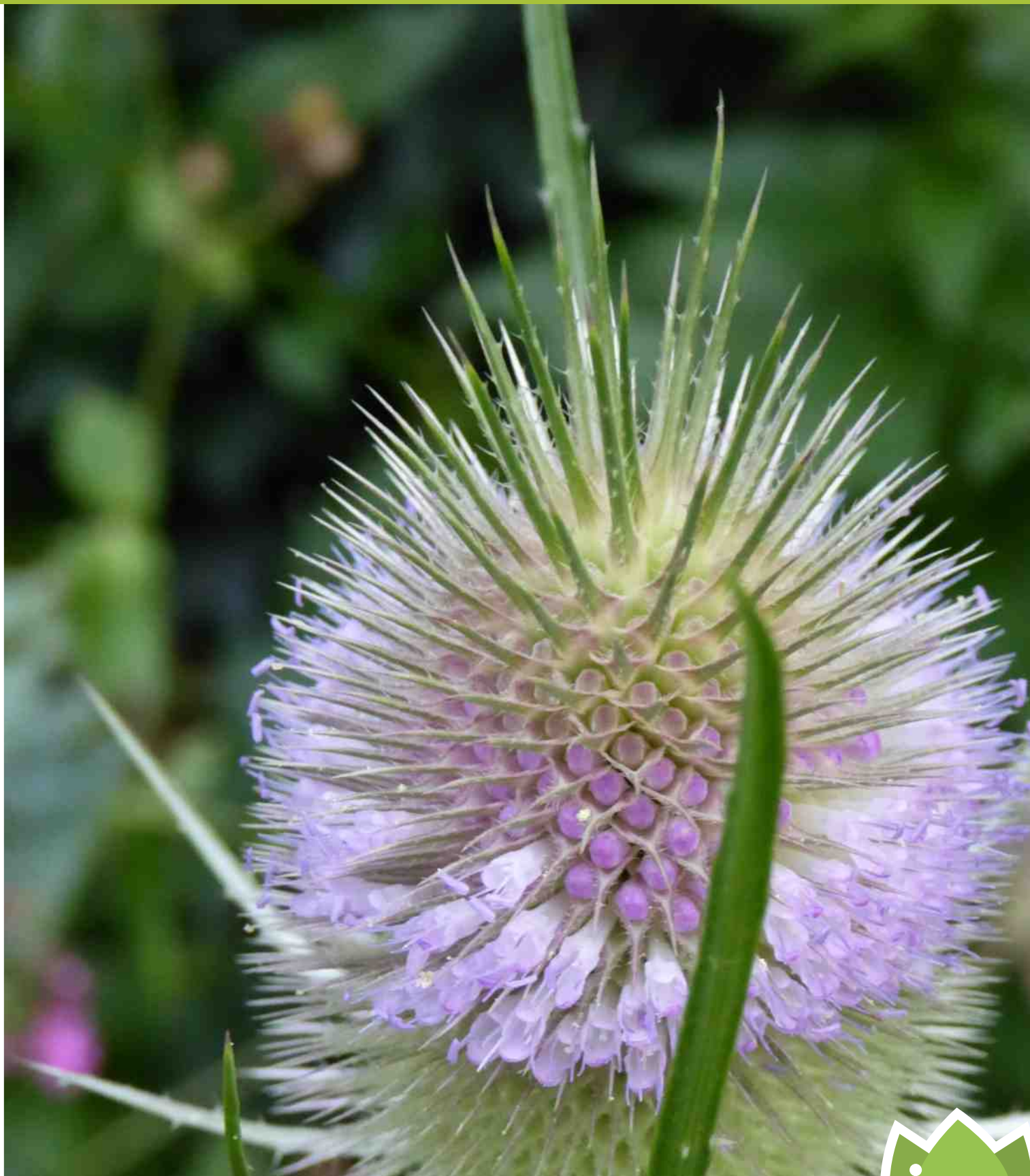

GENTIAAN

CONTACTBLAD IVN OOST ACHTERHOEK

BELEEF DE NATUUR!

IVN Oost-Achterhoek

Voorzitter: Jacqueline Borgers-Collou, Looweg 10, 7152 AL Eibergen, tel.: 0545-479997, e-mail: jborgers-collou@hetnet.nl

Vice-voorzitter: Marcel Karperien, Bronkhorstkamp 10, 7151 DJ Eibergen, tel.: 0545-478378, e-mail: h.b.j.karperien@utwente.nl

Secretaris: Henk Wiggers, De Savornin Lohmanstraat 12, 7103 GW Winterswijk, tel.: 06-20120995, e-mail: ivn-oostachterhoek@ziggo.nl

Penningmeester: Ron Krabben, Kardinaal de Jongstraat 37, 7131 XS Lichtenvoorde, tel.: 0544-372612, e-mail: r.krabben2@upcmail.nl

Leden:

Jan Dirk Focker, Kamperweg 7, 7137 PA Lievelede, tel.: 0544-487469, e-mail: jandirk@focker.eu

André Hendriks, Dorpsstraat 85, 7136 LJ Zieuwent, tel.: 0544-352043, e-mail: hendriks.wopereis@hotmail.com

Anke Hollink (Tevens vertrouwenspersoon), Huikert 17a, 7161 GJ Neede, tel.: 0545-291109, e-mail: johnenankenhollink@hetnet.nl
Kay ten Barge, Eikenlaan 106, 7151 WS Eibergen, tel.: 0545-473690, e-mail: kaytenbarge@gmail.com

WERKGROEPEN

Landschapsbeheer: Johnny Hollink, Huikert 17a, 7161 GJ Neede, tel.: 0545-291109, e-mail: johnenankenhollink@hetnet.nl

Promotie: Ben ter Braak, Tongerlosestraat 17, 7131 WH Lichtenvoorde, tel.: 0544-373277, e-mail: benterbraak@kpnmail.nl

Thema-avonden: Hans Berndsén, Papaverstraat 8, 7151 VZ Eibergen, tel.: 0545-477222, e-mail: j.berndsén1@upcmail.nl

Vleermuizen: Anke Hollink, Huikert 17a, 7161 GJ Neede, tel.: 0545-291109, e-mail: johnenankenhollink@hetnet.nl

Wandelen: André Hendriks, Dorpsstraat 85, 7136 LJ Zieuwent, tel.: 0544-352043, e-mail: hendriks.wopereis@hotmail.com

Website: Frans Bomer, Havekortweide 9, 7152 KJ Eibergen, tel.: 0545-472457, e-mail: webmasterivnoostachterhoek@gmail.com

Contributie: Leden € 24,00

Huisgenoten: € 11,00

Jeugdlid: € 12,00

Donateur: € 11,00 (mag meer).

Bankrekening: Rabobank Achterhoek-Oost, NL88RABO0316440116 t.n.v. IVN

- 3 Van de bestuurstafel
- 4/6 Een tuin vol heel veel extr's
- 7/8 Weer
- 9/10 Afdelingsnieuws
- 11/14 Activiteiten
- 15 Melde
- 16 Houtsnip
- 17 Kees vertelt
- 19 Agenda

COLOFON

Gentiaan nummer 109: Augustus 2017

De Gentiaan verschijnt vanaf 2017 drie maal per jaar in april, augustus en december.

De redactie Gentiaan bestaat uit:

Vaste medewerkers: Els van Dijk, Iet Hensbroek,

Marco Boekelder, Auke Hoekstra en Kees de Rooij.

Coördinator redactie: Frans Bomer, Havekortweide

9, 7152 KJ Eibergen, tel 0545-472457.

E-mail: redactiegentiaan@gmail.com.

Sluiting volgend nummer: Het volgende nummer van de Gentiaan verschijnt half december.

De sluitdatum voor de kopij is: 15 november 2017

(Kopij digitaal aanleveren als platte tekst zonder opmaak. Foto's als losse jpg-bestanden in hoge resolutie.

Maximale omvang van bijdragen: ongeveer 500 woorden.)

Van de bestuurstafel

Allemaal een fijne vakantie toegewenst. Rust goed uit want daarna moeten we weer vol aan de bak.

De gidsencursus zit er op en iedereen is geslaagd. Gefeliciteerd allemaal.

En nu maar hopen dat de verschillende werkgroepen worden versterkt door deze groep enthousiaste gidsen.

De werkgroep vleermuizen zit al een hele tijd te wachten op nieuwe leden o.a. voor de bemensing van de expositieruimte en in 2018 de verhuizing naar een nieuwe locatie en het inrichten van deze expositieruimte.

Verder gaan we aan het werk bij de waterzuivering in Neede met werkdagen en daarna het realiseren van het plan en het uitwerken ervan, wat een hele uitdaging is.

Bij de groep wandelingen is er veel te doen. Nieuwe wandelingen bedenken, jaarprogramma maken en nog een oplossing bedenken voor de koffieschenkers. We zijn altijd in voor iets nieuws.

Gaan we nog wat natuuractiviteiten organiseren voor de jeugd? Want de jeugd is/heeft de toekomst!

Ook bij de werkgroepen landschapsbeheer en thema-avonden kunnen ze ook wel een paar handjes gebruiken.

Met zijn allen de schouders er onder dan maken we er weer een mooi jaar van.

• André Hendriks.

Van de redactie

We hopen dat de inhoud van deze Gentiaan weer voldoende te lezen en te kijken biedt, maar het kan geen kwaad om nogmaals een dringende oproep te doen aan alle lezers om vooral niet te schromen om voor het volgende nummer kopij in te sturen (zie pagina 2 voor aanwijzingen). We willen er op deze plaats ook nog eens op wijzen dat meegeleverde foto's vrij van rechten moeten zijn (zelf gemaakte foto's zijn dan ook het best).

De agenda voor de excursies van de KNNV was nog niet gereed, u treft in de agenda alleen enige data aan van de KNNV-Paddenstoelenwerkgroep en hieronder een stukje van de KNNV-Werkgroep Natuurbeheer.

• De redactie

KNNV Werkgroep natuurbeheer

We hopen dat ook dit najaar weer veel leden (en niet-leden zijn ook welkom) de handen uit de mouwen willen komen steken. We gaan dit jaar naar veel verschillende gebiedjes.

Willen jullie je a.u.b. een dag of wat van te voren aanmelden i.v.m. de consumpties (SOEP@!!) en de organisatie?

Meenemen: Laarzen of hoge werkschoenen, warme kleding, evt. regenkleding, werkhandschoenen, lunchpakket. Voor koffie en soep wordt gezorgd.

NB: Volg de aanwijzingen van de excursieleiding op en maak goed gebruik van het gereedschap.

Hierbij de werkdagen voor het komende seizoen:

23 september, 7 oktober, 28 oktober, 11 november, 25 november 2017

13 januari, 3 februari 2018

Waarheen we op welke datum gaan, is helaas nog niet rond. Daar krijgen de leden van de werkgroep nog bericht over. Het zullen vooral de bekende gebiedjes zijn als de Besse-linkschans, de Heugte, de Muggenhoek, het Nonnenvan.

Niet-leden kunnen dit vinden op onze website: www.knnv.nl/oost-achterhoek.

Verdere informatie bij Hermien Toebes-Lammers, Vardinkhof 14, 7107BG Winterswijk- Kotten. E: hermien-toebes@kpnmail.nl

T: +31 (0) 543538256 of +31 (0) 630709561

Een tuin vol heel veel extra's

Een gevarieerde tuin heeft heel veel extra's te bieden; gefladder en gezoem, geur, aroma en genezing!

Een tuin hoeft niet perse alleen mooi te zijn, maar mag ook een functie hebben voor vlinders, hommels en bijen, die de planten dan ook nog eens "en passant" bevruchten. En wat te denken van alle vogels die bessen, zaden en veel meer lekkers op de menukaart hebben staan.

Plant ook eens gezondheid- zaai vlinderverleiders en bij -blijve planten. En wees eerlijk, een tuin zonder geur is als een keuken zonder kruiden. Het gaat te ver om alle bovengenoemde planten eigenschappen te beschrijven en te delen, maar ik heb me beperkt tot wat er op dit moment- de maand juli- in bloei staat.

Agrimonia

Een heerlijk geurende plant- geneeskruid dat een stimulerende werking op de stofwisseling heeft, is rijk aan kiezelzuur en bevordert de genezing van beschadigde weefsels

Een van de lekkerste keukenkruiden, maar niet het meest gemakkelijke gewas. Je kunt het kruid prima verwerken in een pesto of het blad op olie zetten voor een heerlijk gekruide olie.

Citroenmelisse

Een ideale plant in de kruidentuin, waar het insectenvolkje dol op is. Uit het blad haalt men olie, die vooral erg rustgevend werkt. Hetzelfde effect heeft een kopje thee van de blaadjes, hoewel de thee een wat "muffige" smaak heeft.

Dropplant (Agastache foeniculum)

Geweldige lokplant, het zoemt en fladdert de hele dag op deze plant. Bij aanraking komt er een zoete dropgeur vrij.

Basilicum, donkerrood en groen

Engelwortel (*Angelica*)

Een gigant van de eerste orde, die een kruidige geur verspreid. Is een drachtplant voor bijen. Deze tweejarige zaait zich goed uit en is schitterend om te zien met grote, bolle groenbloemige schermen. De stengels van het blad kun je versuikeren en als decoratie gebruiken voor taart en toetjes.

Hartgespan (*Leonurus cardiaca*)

Ook zo'n schoonheid in de kruidentuin. Bloeit met elegante lila bloemetjes en heeft mooie, gezaagde blaadjes. De jonge scheuten worden in de bloeiperiode geoogst om medicamenten te maken tegen hartklachten.

Marjolein (*Origanum vulgare*)

Is niet alleen een van de beste vlinder- en bijenplanten maar ook in de keuken een fantastisch kruid. Wordt in de homeopathie veel gebruikt als angst- en kramp opheffend.

Oost-Indische kers (*Tropaeolum majus*)

Deze vrolijke plant is gelukkig weer aan een opmars begonnen in de kruiden- en moestuin. Het blad en de bloemen zijn zeer gezond en barsten van de vitamines en smaken lekker pittig. Vrolijk je salade er eens mee op of spuit de oranje of gele bloemen eens vol met een lekkere roomkaas. Vorig seizoen hebben de rupsen van het koolwitje in twee dagen het hele veldje met Oost-Indische kers in onze tuin opgepeuzeld!

Venkel (*Foeniculum*)

Wordt niet zoveel gebruikt in de officiële homeopathie, maar des te meer in de keuken. De aromatische zaden zijn zowel in hartige– als zoete gerechten te gebruiken.

Wijnruit (*Ruta graveolens*)

Al sinds mensenheugenis staat wijnruit in de geneeskruidentuin. Wijnruit heeft een zeer rustgevend effect op het zenuwgestel. Overlast van katten in de tuin? Wijnruit kan hier een effectief middel in zijn, katten hebben een hekel aan deze planten!

Zijdeplant (*Asclepias*)

Een heerlijk zoet geurende bijenplant bij uitstek. Als de plant het naar de zin heeft kan deze gaan woekeren. De opvallende parkietachtige zaaddozen zijn gevuld met zijdeachtige pluizen en zaad.

Ook graag veel extra's in de tuin, plant, zaai en geniet!

• Anke Hollink.

(advertentie)

ONTWERP, AANLEG EN ONDERHOUD VAN BELEVINGSVOLLE TUINEN

(0)545 - 292 568

POST@TUINENVANGEERDINK.NL

WWW.TUINENVANGEERDINK.NL

Duizend jaar weer, wind en water in de Lage landen

Een opmerkelijk stukje vond ik over de schrijver van het klimaat vanaf de achtste eeuw, van de boeken : Duizend jaar weer, wind en water in de lage landen.

Jan Buisman ontving op 14 april 2017 de Zilveren Anjer voor zijn onderzoek en publicaties over het weer in Nederland. Deze zijn van grote waarde voor de meteorologie en de Nederlandse geschiedschrijver. In zijn publicaties "Duizend jaar weer, wind en water in de lage landen" geeft Jan Buisman een overzicht van het klimaat vanaf de achtste eeuw. Het is een belangrijk naslagwerk van de historische weeromstandigheden en behoort tot ons cultureel erfgoed.

We gaan verder kijken in de jaren van de 15e en 16e eeuw.

‘vrij ofte onvrij’ de Beek voor zijn deur moet uitdiepen en schoonhouden. Op een aantal punten staan al voor 1540 zogenaamde crebben, om afval in te deponeren. Vaak gooit men daar zaken in, die er niet in thuis horen, zoals hete as, gloeiende smidskolen en stro, wat strijdig is met de brandpreventie. De crebbe aan het Noordijnde is er al een keer of wat in brand gevlogen.

Op 7 oktober 1537 wordt door de Magistraat een keur afgekondigd op het schoonhouden van de straten. Bepaald wordt dat *nyemandt sijn, vulnisse ofte assche binnen de weecke midden op ter straeten sal leggen dan tsaderdaichs ofte alle heilichavonts nae den noen omme tselfde van dien avont wech gebracht te wordden (...)*. Kennelijk moet de stad er op zon- en feestdagen netjes bij liggen. Het wegbrengen van het vuil is evenwel geen zaak van de Magistraat, maar van de buurtbewoners. Op genoemde dagen is iedereen verplicht de goten en straten schoon te maken. Er komt in 1537 tevens een verbod om varkens op straat te laten lopen. Langs de straten zijn goten voor de afvoer van regen- en ander water en deze goten monden tenslotte uit in de crebben of in zogenaamde stinksloten.

Al vroeg zijn er vormen van brandpreventie. Zo wordt in 1499 en in 1500 nogmaals bepaald dat men brandladders en ander gereedschap niet voor oneigenlijke doeleinden mag gebruiken. Echte brandweerlieden ken men nog niet en als de brandklok klinkt is ieder verplicht bij te springen. Uit 1533 is een volledig brandweerreglement bekend. Daarin treffen we ook bijzondere maatregelen aan bij droogte. Elk moet dan emmers en tobben met water en ladders bij de deur zetten. Brandmeesters controleren of een en ander in orde is. Tevens worden speciale maatregelen afgekondigd voor het inrichten van de ‘barghen’, hooibergen. Deze mogen bijvoorbeeld niet te dicht bij de huizen liggen. In 1537 slaat de pest onder andere toe in Delft, Schiedam en Woerden.

Branden in de natuur.

De lucht is deze zomer op enkele plaatsen in de omgeving van Emden so fenisch (giftig) und hittig gewest, dat darvan gaer weinich luide untkamen, edert sint mit der kranckheit beswart gewest, und nicht enerleye, dan na enes ideren complexion. Dan enen quam de kranckheit mit eine gresige (koude rilling)an. Dan, so balde de gresinge voraver, mit ener groter hitte, de gemeenlich by den krancken in allen leden bleff, dat men darvan nicht to vele schriven kan. De der complexion sanguinei werden, swetenen jummer to, dach und nacht. Ockwurden de patiënten van der kranckheit so mystal, dat se nicht anders seggen, als hadden se de

Daar tref ik twee onderwerpen aan die nu ook nog plaatsvinden anno 2017.

1. Haagse sores.
2. Branden in de natuur.

Haagse sores.

Al eerder (1498) waren er in Den Haag problemen over het water de Beek. Deze is afkomstig uit het duingebied en loopt landinwaarts, zei het een deel gegraven, naar de Hofvijver en vandaar naar het Spui. Op 12 juli 1515 hadden schout en schepenen nog een benadrukt, dat men geen vuilnis en as in de Beek mag gooien en evenmin in de Ramen waar men het alken verft.

De vleeshouwers en visverkopers dienen ‘hoer pensen ende darmen, bloet ende grom van de visch’ buiten de Westmolen of Noormolen te brengen en daar te begraven, dit op sanctie van 30 stuivers. In 1538 herhaalt met deze keur, onder verzwaring van de boete. In 1534 moet de bewoners nog weer eens in herinnering worden gebracht, dat ieder

gele sucht eder offte se in der sunnen vorbrandt weren. Summige achteden de kranckheit vor ene inwendige pestilentie, itliche als de swetende suike eder dat Engelsche sweet genommet. In dat leste des kranckheides quemen de wedags des hovedes. Darto vill de ene by den anderen dale. Averest wowoil (hoewel) de kranckheit feninich was, s osturven dannoich darin nicht vele luide. Dan selden entginck ener darut, offte he kreech de kolde. Dat beste remedium dartegen was, dat men sick ut der lucht in de huiser unthilt (onthield), sust kunde men das febris (koorts) nicht untlopen, dat ner nicht lichtelich wulde vorlaten.

Tal van berichten gewagen in de 16de eeuw van giftige lucht, vieze mist, zon, maan en sterren die getooid zijn met een bloedige sluier. Velen vragen zich af wat de oorzaak zou kunnen zijn. Dat kunnen de talloze, weken voortwoekerende bos-, heide- en veenbranden zijn. Maar ook wel de honderden meilers (voor houtskool), de hoogventjes en ertssmelterijen in het Maasdal, in de Harz, het Westerwoud, het Ertsgebergte en elders. Verder kunnen we denken aan de veenbranden, die tot in de 19de eeuw voorkomen, met name in het noorden van Nederland en Duitsland.

Veenrook is ook berucht en gevreesd en bereikt een hoogtepunt in mei en juni. Niet zelden is de oorzaak opzet. Met brandt het uitgedroogde veen af om er boekweit te kunnen zaaien. Gaat er iets mis of neemt de wind een niet te verwachten draai, dan tranen de ogen en raakt de borst beklemd en heeft iedereen dag en nacht een groot probleem.

De rook dringt door in alle hoeken en gaten van alle kamers en kasten en niemand kan de slaap vatten. De narigheid kan weken duren, want alleen zware of aanhoudende regen kan het ondergronds voortvretende vuur doven. Zelfs op ver verwijderde plaatsen ziet men de zon als een matte, witte of rose schijf, krijgt het landschap een blauwachtige tint en vragen velen zich vertwijfeld af wat er aan de hand is. Met kromme tenen hunkert men naar het einde.

Nawoord

Onze voorouders hadden in die tijd grote zorgen. Zoals hiervoor verteld over de Haagse sores. Is er tegenwoordig veel veranderd? Als ik kijk naar mijn gemeente Berkelland dan moet het afvalplan nu nog aangepast worden voor volgend jaar. Wel of geen grijze containers of het zogenoemde omgekeerde inzamelen zoals in de gemeente Hengelo, wat veel gemoederen bezighoudt. Kijken we naar het verhaal van de veenbranden? Tegenwoordig bosbranden in Portugal, Spanje en Frankrijk en de heidebranden in Nederland. Veel is er niet veranderd, alleen onder heel andere omstandigheden.

• Auke Hoekstra

- Landschapsonderhoud
- Landschapsinrichting
- Ondersteuning en advies
- Cursussen en excursies
- Houtproducten
- Plantgoed

Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Berkel & Slinge

WWW.VANBERKELENSLINGE.NL

'T Brendeke 10 Eibergen 0545-477587

Afdelingsnieuws

Op deze pagina's treft u een aantal zaken aan over de gang van zaken in de afdeling in de afgelopen periode.

Diploma-uitreiking gidsencursus

Zaterdag 24 juni werd aan de nieuwe IVN natuurgidsen hun diploma uitgereikt. De geslaagden werden een voor een toegezongen door Antoine Lacet. En wel met een op de persoon geschreven liedtekst, die de sterke kant van iedere gids naar voren bracht. Een onvergetelijk en persoonlijk moment. Met het diploma, badge, IVN-shirt en een prachtig boeket bloemen kunnen deze 23 mensen (en hun begeleiders) terugkijken op een zeer geslaagde afsluiting van de opleiding tot IVN-Natuurgids.

De namen van de nieuwe natuurgidsen:

Mario Bekke	Ben Boschker	Joop Damveld
Carola Dekker	Chris Eijkholt	Annet Elburg
Fred Groothuis	Mariëtte Grosfeld	Henk ter Grote
Gerrit Heusinkveld	Lies Jacobs-Rolden	Joke Langenkamp
Johanna Logtenberg	Henk Mengers	Gerrie Mensink
Anita Mulder	Peter Nieuwenhuis	Marion van Noord
Erika van Oldeneel	Peter van Rijsingen	Hennie Wieland
Henk Wiggers	Laurens Wildenborg	

Kopij

Heeft u een aardig natuurmoment beleefd, dat u wilt delen met anderen, stuur dan in voor de volgende Gentiaan uiterlijk 15 november 2017! Op bladzijde 2 ziet u hoe.

Seizoen 2016/2017 natuureducatie met succes afgesloten

In juni jl. hebben we de laatste natuuractiviteiten voor de basisscholen voor dit schooljaar afgesloten.

We zijn dit jaar in totaal met zo'n 1700 leerlingen op pad geweest. De activiteiten waren divers, zo zijn de kinderen aan het speuren geweest in het bos, hebben waterbeestjes gezocht in de Ramsbeek en de Slinge en hebben ze onderzoek gedaan naar het ontstaan van de Needse berg. De kinderen zijn telkens heel enthousiast en van de begeleiders kwamen ook (voornamelijk) positieve berichten. Het was niet zeker of we voor komend schooljaar het programma weer aan konden bieden i.v.m. het bereiken van de budgetlimiet. Gelukkig is in een gesprek met de provincie Gelderland vast gesteld dat het project een succes is, zodat er ook voor het komende schooljaar weer budget gereserveerd wordt. We kunnen dus verder! Het was erg fijn om tijdens een evaluatie met de begeleiders zulke enthousiaste verhalen te horen. Iedereen heeft dan ook aangegeven komend schooljaar weer mee te willen doen. Mocht het je ook leuk lijken om klassen te begeleiden en wil je het team komen versterken, dan kun je dit melden op jborgers-collou@hetnet.nl

• Jacqueline Collou

31-10-2016
We zagen paddenstoelen en modder poelen
Zie je beestjes? die siereen beestjes.
We zagen een beest en die zat te kijken naar ~~het~~
het feest. toen zagen we bomen en daar
zaten beesten na het feest te dromen
We zagen ieb rokken gelukkig waren het geen
spullen. Maar Het was een stuifzwam.
toen zagen we een kikker en die
rende naar zijn mam ~~naar een~~
~~stam~~ Met zijn mam rende Hij naar een stam!
Op den Erck groep

Activiteiten

Op deze pagina's vindt u een aantal impressies van activiteiten zoals thema-avonden en wandelingen, op onze website is in een aantal gevallen meer te lezen en te zien.

Thema-avond op 19 april 2017

Met negenentwintig bezoekers werd de thema-avond in zalencentrum 'de Zonnebrinkkerk' te Winterswijk goed bezocht.

Louis Schoonhoven, oud-hoogleraar entomologie te Wageningen vergastte ons op een interessant verhaal over de relatie tussen insecten en bloemen. Zij kunnen niet zonder elkaar!

Ik ga hier niet alle schema's, theoriën en effecten behandelen, maar maak er een, voor mijn gevoel, leesbare selectie en interpretatie van.

Vanaf het krijt-tijdperk, pfff wat lang geleden hè, hebben insecten en bloemdragende planten zich gezamenlijk ontwikkeld tot een nauwe band. Vele planten laten zich via de wind bestuiven, dat betekent dat de plant heel veel stuifmeel korrels moet produceren.

Als voorbeeld: De Hazelaar moet twee en een half miljoen stuifmeelkorrels aanmaken om één bloem te kunnen bevruchten. Kijken we naar het Rapunzelklokje, dat gebruik maakt van insecten, die ook nog eens een deel van het stuifmeel opeten, dan hoeft deze plant zich slechts in te spannen voor een productie van vijftientwintig korrels. Hoe effectief kan je het hebben?

Waarom is deze samenwerking van insecten en bloemen zo effectief? Het insect heeft voeding nodig, dus de plant biedt dat aan in de vorm van stuifmeel (eiwit) en heel bijzonder; nectar (suiker). Het insect snoept lekker van de nectar en wordt bestoven met stuifmeel. Bij een bezoek aan de volgende bloem bevrucht dit insect dan automatisch deze volgende bloem.

Hoe communiceren bloemen en insecten met elkaar?

Huh? Communiceren? Ja – natuurlijk, je moet elkaar informeren of er wat te halen valt:

Bloem: ben al bevrucht; derhalve geen bezoek meer nodig.

Reactie: geen geur afgeven en verkleuren van bloembladen.

Insect: Deze bloem levert niets meer op, dus ik markeer het met een geurspoor dat betekent: 'niets te halen'. Tja – hoe ga je als insect op zoek naar een goede bron van energie?

De bloemen geven je gelukkig een aanwijzing:

Reageer op geur.

Ga van licht naar donker.

Volg de streepjes.

• Hans Berndszen

Thema-avond op 10 mei 2017

Met deze keer vijfendertig bezoekers werd de thema-avond in zalencentrum 'den Diek' te Lichtenvoorde goed bezocht. Jan Stronks, is onderzoeker en schrijver van de 'Atlas van de dagvlinders Winterswijk', versies 2014, 2015 en 2016". Omdat deze atlas jaarlijks wordt aangepast is hij alleen digitaal benaderbaar. (zie link onderaan dit verslag. Het doel van deze Atlas is: kennis/ontwikkeling – bijdragen aan beschermingsmaatregelen – geïnteresseerden stimuleren eropuit te gaan en gegevens te verzamelen.

Gekscherend vertelde hij nog dat de studie van dagvlinders ideaal is: altijd bij mooi weer kijken en relatief weinig kennis over soorten nodig, want er zijn er in Nederland nog maar 53 van over.

Dagvlinders zijn (een open deur) overdag actief bij temperaturen boven de 14 graden Celcius, en te herkennen aan de knopjes boven aan de antennes, waarmee zij geurstoffen kunnen opvangen.

Jan verhaalde vurig over de situatie van dagvlinders in zuidoost Achterhoek, met name in de omgeving van Winterswijk:

De vlinderstand gaat dramatisch achteruit: Voor de ZW-Achterhoek: vóór 1950 waren er nog 65 soorten te bewonderen, momenteel nog maar 29 soorten. Een achteruitgang van maar liefst 55%. Positief is: In een enkel geval keert een verdwenen soort weer terug

De grootste oorzaken van achteruitgang zijn: Afnemen geschikte oppervlakte's, versnippering gebieden, afname kwaliteit biotoop, niet op fauna gericht beheer, verregaande intensivering agrarisch gebruik en beheer gronden, verzuring, vermesting, verdroging.

Adviezen voor verbetering zijn dus tegengesteld aan bovenstaande.

Dagvlinders zijn onder te verdelen naar gebied:

Hoogveen: 3 soorten, alle verdwenen.

Heide: 5 soorten – 1 over, en nog een vage vermelding over een tweede soort.

Graslanden: 20 soorten verdwenen, een aantal weer teruggekeerd, nog 16 standvlinders en 3 trekvlinders waargenomen.

Bossen en struwelen: Doet het iets beter omdat er:

- veel bosranden zijn die met elkaar in verbinding staan
- veel beheertypes zijn
- veel bostypes zijn
- veel verschillende bodemsoorten zijn enz.

Het klinkt allemaal negatief, maar er zijn ook leuke ontwikkelingen: de Iepenpage bijvoorbeeld, voorheen alleen in Limburg voorkomend en sedert 2013 waargenomen te Ratum. Keizersmantel is ook al gezien. Rond de steengroeven komen vele soorten dagvlinders naast elkaar voor, wat uniek is te noemen.

Conclusie:

Omdat wij afhankelijk zijn van insecten voor, onder andere, de bevruchting van planten die ons voedsel leveren, moeten wij steeds proberen een goede afweging te maken: Het bekende probleem van cultuur versus natuur. Iedere menselijke ingrijpen heeft vaak onbedoelde bij-effecten, zeker het intensieve gebruik van landbouwgrond met mono-culturen, wat in het bovenstand verhaal duidelijk tot uiting komt.

• Hans Berndsens.

Info:

Atlas van de dagvinders Winterswijk versie mei 2016:

<https://www.knnv.nl/sites/www.knnv.nl/files/users/Oost-Achterhoek/Artikelen/Atlas%20dagvinders%20Winterswijk%20versie%202016.pdf>

Waarom heeft Neede een berg?

Ruim twintig mensen kwamen zondag 21 mei naar de Needse Berg om op deze vraag een antwoord te krijgen.

Om inzicht te krijgen in dit geologisch en historisch gezien unieke gebied moet je eerst vererug in de tijd om het ontstaan van de bodem en de daarop rijk voorkomende flora en fauna een plek te kunnen geven.

Zo zijn we aan de start van deze middag dan ook begonnen met de wandelaars inzicht te geven hoe dit bijzondere gebied in miljoenen jaren zo is geworden.

Alleen al een naam als de Needse Berg geeft aan dat we ons in een bijzonder gebied bevinden. Voor Nederlandse begrippen is in Nederland iets al gauw een berg. Het hoogste punt is hier ruim 34 meter boven NAP, maar het heuvelachtige karakter is onmiskenbaar. Buiten de Zuid Limburgse heuvels is een dergelijk reliëf vaker te vinden en in alle gevallen heeft dit reliëf met de ijstijden te maken. Tijdens de derde ijstijd (de Riss-ijstijd) heeft het ijs duidelijk zijn sporen nagelaten in het landschap. Het was geen ijskap, die langzaam naar beneden schoof, maar het waren grote gletsjers die dankzij het koude klimaat, veel zuidelijker konden komen dan de periode ervoor en erna.

Gletsjertongen kunnen een enorme kracht ontwikkelen. Aanwezige aardlagen werden er door opgestuwd. De gletsjers hebben op andere plekken ook voor extra reliëf gezorgd door keileem af te zetten. Dergelijke opgestuwde hoogten worden stuwwallen genoemd. De Needse Berg is zo'n stuwwal. Deze keileembulten zijn echter gelijkmatiger van vorm, terwijl bij stuwwallen op korte afstanden grotere hoogteverschillen zijn waar te nemen. De stuwwallen in Nederland geven aan tot hoever het ijs in de voorlaatste ijstijd is gekomen. Andere bekend stuwwallen zijn die van de Grebbeberg, de Wageningse Berg, het Montferland, de Lochemse Berg en de Holter-en Markelose Berg. Verbinden we al deze stuwwallen met een lijn, dan weten we ongeveer tot waar de gletsjers zijn gekomen. Een rechte lijn was dit zeker niet, want gletsjertongen hebben een zeer grillig karakter.

Het aanzien van de Needse Berg is bijna volledig bepaald door de derde ijstijd, maar de diepere ondergrond heeft hier een langere ontstaansgeschiedenis. Het boeiende van de Needse Berg is dat door de kracht van het landijs de oudere lagen gedeeltelijk ook aan het aardoppervlak zijn gekomen.

Er zijn niet veel plekken in Nederland, waar zoveel verschillende geologische lagen dicht bij elkaar voorkomen en waar de lagen ook nog eens gemakkelijk bekeken kunnen worden.

Toen men in 1825 ontdekte dat de bodem zoveel schatten bevatte, die ook nog eens relatief eenvoudig omgezet konden worden in geld, werd er in het begin op kleine schaal klei en zand gewonnen. Tussen de ijstijden, zo'n 250 tot 300 jaar geleden, is hier klei afgezet door de Oer-Rijn en de Oer-Maas. De dikte varieerde van een halve tot zes meter. De zandige, miocene klei, de pele mele, werd gewonnen om de vette Needse klei, (Needien), te verschromen om er uiteindelijk bakstenen en dakpannen van te bakken. Dit gebeurde eerst in enkele veldovens, maar later werden er industrieën gevestigd, waarvan de ijzergieterij nog steeds in bedrijf is. In 1954 kwam er een eind aan de zand en kleiwinning in de Needse Berg. In de gehutselde pele mele laag werden (worden) fossielen gevonden. Ook zijn hierin walvisbotten, haaiantanden, potvstanden en schelpkernen gevonden.

In de Needse Klei zitten veel huisjes van de levensbarende slak en tandjes van muizensoorten, maar ook kaakfragmenten van een beversoort. Ook is in een groeve een kies gevonden van de uitgestorven Reuzenolifant of woudolifant., die inmiddels in een houtige vorm weer in de Oordel-mans Koele zichtbaar is.

Een mooie plek om met de wandelaars een koffie/ theepauze te hebben. De kuil met picknicktafels, de reuzenolifant en de prachtige omgeving is hier een unieke plek voor.

Ons laatste deel van de wandeling ging door het in 1840 aangeplante beukenbos. Voor zover bekend is dit het enige bos, dat is aangeplant.

Door het winnen van het vormzand en de klei zijn in de Needse Berg vele kleine en grote groeves te vinden, en ontstonden er grote verschillen in hoogte, voedselrijkdom en vochtigheid. Door de natuurlijke begroeiing zijn er veel verschillende biotopen ontstaan, elk met een rijke flora en fauna.

De wandelaars hebben de kleilagen gezien en gevoeld, zich verbaasd over de hoogte- en diepteverschillen in dit unieke natuurgebied en antwoord gekregen op de vraag:

WAAROM NEEDE EEN BERG HEEFT!

• Anke Hollink.

Orchideeënpracht

Grote variatie

Op zondag 18 juni organiseerden we een excursie naar het natuurgebied Koolmansdijk in Lievelede. Het was tegen de 30 graden, maar toch was de opkomst hoog, zo'n 24 personen. Het was dan ook de moeite waard. Wat we te zien kregen was ongekend!

Gradiënten

De Koolmansdijk is een ongeveer 15 jaar oud natuurgebied, gelegen ten noorden van Lichtenvoorde. Het is het grootste blauwgraslandgebied van West-Europa. Maar ook andere vegetatietypen spelen een rol. Gidsen waren Thea Croese, Ben ter Braak en ondergetekende.

Thea liet aan de hand van een tekening zien hoe de diverse vegetatietypen van droge heide via natte heide, heischraalgrasland en blauwgrasland overgaan naar het nattere dotterbloemgrasland.

Vaak is er sprake van overgangsgebieden waarin diverse vegetatietypen te vinden zijn, we noemen dit gradiënten. Tijdens de wandeling was het dan ook uitermate boeiend om te zien hoe telkens weer andere gradiënten, als een soort mozaïek, 'over elkaar heen buitelden. Dan was er weer de gevlekte orchis die bij heischraalgrasland hoort. Dan was er weer de dopheide die bij natte heide hoort, struikheide en stekelbrem die bij droge heide horen en de rietorchis die bij het dotterbloemgrasland hoort. Maar bovenal was er blauwe zegge (daar is het naar vernoemd!), spaanse ruiter, parnassia en moeraswespenorchis (zeldzaam!) die bij het (orchideeënrijke) blauwgrasland horen.

Al veel ouder

Het is een wonder dat er zo veel natuurschoon is terug gekomen. Rond 1900 moet het helemaal een juweel van een gebied zijn geweest. Maar toen had men er nog geen oog voor. Het bijzondere is namelijk dat er vanuit het Oost Nederlands plateau, nabij Winterswijk, door een breuk in de onderliggende kalklaag en stuwings door golvende kleilagen 'basisch water' (met kalk) naar boven komt, waardoor aantrekkelijke omstandigheden voor onder meer orchideeën ontstaan. Sinds de jaren '60 ging het echter helemaal mis. Er kwam landbouw.

Via allerlei slootjes en sloten werd het water afgevoerd. En tot 2000 was er tot overmaat van ramp vlakbij nog een waterwinpomp gevestigd waardoor het gebied nog meer opdroogde.

Inmiddels is alles anders. Staatsbosbeheer zwaait de scepter en er wordt gericht beheerd om veel van het natuurschoon van weleer weer terug te krijgen. De variatie in planten is dan ook ongekend. We zagen veel zegge- en biessoorten. En de groeiomstandigheden zijn heel wisselend. Diverse planten hebben zich aangepast aan de (soms droge) omstandigheden. Zo waren er drie halfparasieten: hengel, grote ratelaar en ogentroost die gebruik maken van de wortels van andere planten (o.a. grassen) om daar vocht en voedingsstoffen aan te onttrekken. En de ronde zonnedauw die aanvullend voedsel binnen krijgt door vliegjes te vangen met zoete vloeistof vormde ook een aangename verrassing!

Halfparasiet ogentroost.

Voorzichtig!

De Koolmansdijk is wel kwetsbaar! Daarom gingen we nauwelijks buiten wegen en paden en benaderden we de parnassia en moerasorchis heel voorzichtig in kleine groepjes.

Tussentijds kregen we een fijne versnapering van Jopie (waarvoor dank!) en gingen we ondanks de hitte verkwikt huiswaarts!

We gingen verkwikt huiswaarts!

• Jan Dirk Focker

Thema-avond op 21 juni 2017

Soms is de natuur ons iets te wild af.

Verslag van de thema-avond Invasieve Exoten op woensdag 21 juni 2017.

Op deze mooie juni avond luisterden we met 16 toehoorders naar Wilfred Reinhold in een ruime gehoorzaal van de Zonnebrinkkerk te Winterswijk. Het was een boeiende lezing door een goed geïnformeerde spreker. Jammer dat we met zo'n klein aantal mensen waren!

Wilfred heeft het Platform Stop invasieve exoten opgericht en houdt zich geregeld bezig met acties, zowel gerechtelijke als publicitaire, om de vestiging en verspreiding van exoten te voorkomen. Dan gaat het met name om de invasieve exoten die door ongeremde groei natuur en gezondheid kunnen bedreigen. Hij heeft een juridische opleiding en in het geheel geen biologische achtergrond. Hij vindt het onderwerp boeiend en besteedt er veel tijd en moeite aan. Hij heeft ook de Week van de Invasieve Exoten (16 t/m 21 juni) georganiseerd, zie de website wvdie.nl.

Het gaat bij invasieve exoten om planten, dieren en micro-organismen, die door menselijk handelen zich vestigen in onze leefomgeving. Denk aan: massa-transporten van heinde en verre, import van planten en dieren voor de de tuin en in huis, vakanties in de hele wereld. Allemaal gelegenheden waarbij bedoeld of onbedoeld elementen uit de natuur van elders hier aankomen.

Al heel lang brengen mensen dieren en planten van het ene gebied naar het andere. Konijn, fazant en damhert bijvoorbeeld. We trekken daarom een tijdsgrens: 1492 (ontdekking van Amerika).

Ook de soorten die uit zichzelf hierheen komen, zoals trekvogels of ten gevolge van klimaatverandering, noemen we geen exoten.

Wat doet de overheid om de ongewenste vreemdelingen buiten de deur te houden of te bestrijden?

Te weinig, vindt Reinhold. Vandaar zijn activisme: rechts-zaken en publiciteit.

Er is nu een Europese verordening m.b.t. invasieve uitheemse soorten sinds 2016, uitgebreid in 2017, met een lijst van 49 soorten die door alle landen aangepakt moeten worden, de zogenaemde #EU exoten. Nederland kan daaraan soorten toevoegen, maar doet dit nog niet.

Een expertpanel heeft een #top90 exoten lijst opgesteld om te bestrijden of in elk geval te beheersen. Verder is er nog een lijst van #tip65 soorten, die onderzocht moeten worden. Reinhold vindt dat men van het voorzorgsbeginsel zou moeten uitgaan. Niet de zaak op zijn beloop laten, maar vooraf onderzoeken of er gevaren zijn. Verbod op handel en bezit tot nader order.

Om concreter te worden last de spreker in zijn betoog intermezzi in met beruchte voorbeelden.

Bijvoorbeeld: de Japanse duizendknoop. Deze plant, oorspronkelijk als tuinplant ingevoerd, woekert enorm via vegetatieve uitbreiding met tot 6 meter hoge dichte begroeiing. Plaveisel, talud en zelfs fundamenteën worden ontwricht. Als na bestrijding een stuk wortel met knoop achterblijft, groeit het zo weer aan. Sinds kort ook zaadvorming. In Japan is de plant geen probleem omdat hij daar zijn natuurlijke vijanden heeft. In enkele gemeenten wordt

de plant actief bestreden. In Engeland is er zelfs de verplichting om met round-up de strijd aan te gaan.

Ander voorbeeld: de Tijgermug. Een insect van ongeveer 5 mm groot met een pijnlijke steek die allergische reacties veroorzaakt. Kan meer dan 20 virussen overdragen, waaronder knokkelkoorts. Sinds medio 2005 in Nederland via Lucky bamboo uit China. In Nederlandse kassen verder opgekweekt. Nog 5 bedrijven in het Westland en Aalsmeer doen dit. Ook via de import van gebruikt banden; in plasjes water daarin waren de eitjes gelegd. Naast hinder door ziekten is er milieuschade door de bestrijdingsmiddelen en economische schade doordat importlanden onze planten niet willen.

Zo volgen nog meer intermezzi: over de goudvissen in een Veenendaalse gracht, de Amerikaanse vogelkers die aanvankelijk als nuttig om aan te planten werd ingevoerd, de Aziatische boktor die onlangs nog paniek in Winterswijk veroorzaakte en die met verpakkingshout meekwam, het Aziatische lieveheersbeestje dat als biologische bestrijder werd ingevoerd, de Alsem ambrosia die hier als bestanddeel van vogelvoer binnenkwam en die (tot 150 cm hoog) andere planten verdringt en tot verlenging van het hooikoortsseizoen leidt. Dan zijn er verder nog de Halsbandparkiet, waarvan er al zo'n 10.000 stuks luidruchtig rondvliegen, de Reuzenberenklauw die hele bossen kan overwoekeren, de Reuzebalsemien die zijn zaden tot 7 meter ver kan slingeren en inheemse flora met bijbehorende fauna verdringt, enz.

Speciale aandacht behoeven de invasieve water-exoten, zoals bijvoorbeeld watercrassula en grote waternavel. Vaak worden ze geïmporteerd voor tuinvijvers en aquaria.

Zij laten sloten, vaarten en plassen dichtgroeien, veroorzaken een monocultuur als oevervegetatie.

Sinds februari 2010 is er een convenant, waarbij voor 6 van de 20 bekende exoten een verkoopverbod geldt. In de EU-verordening worden 10 soorten genoemd. Zie op internet: Geen exoot in de sloot.

Het platform Invasieve exoten probeert dergelijke convenanten te laten afsluiten tussen overheid en betrokken handelspartners. Het doet nog veel meer, bijvoorbeeld het maken van een Tijgermug Alert app.

Wat moet er gebeuren om de gevaren te beteugelen?

Door de overheid:

- . voorzorgsbeginsel hanteren.
- . preventie door veel meer beperkingen op de invoer.
- . aansturen en coördineren van acties om exoten te verwijderen.
- . veel meer communiceren over bedreigingen.

Door de burgers:

- . niet kopen.
 - . niet laten ontsnappen.
 - . waarnemingen melden op waarneming.nl of telmee.nl.
 - . petitie tekenen, zoals tegen de tijgermug
- Gebruik app's voor herkenning, melding op invasieve-exoten.nl.

Literatuur:

Veldgids Exoten Rob Leewis c.s. uitgave KNNV-uitgeverij
Veldgids Invasieve waterplanten Ministerie van L.N.V.

Invasieve Plantensoorten- handleiding voor het beheer
Casper de Groot c.s. uitgave van Probos.

Verschillende toehoorders stelden tussendoor vragen aan Reinhold. De fascinatie voor dit onderwerp is duidelijk. Om 22.00 uur (of later?) besloot Hans de avond en bedankte de spreker.

• Ton Reerink

Melde (atriplex)

Melde? Dat is een ramp voor je tuin. Echt onkruid. Heb je dan ook nog zevenblad en heermoes in je tuin dan is je tuin pas echt groen, je hebt er niets meer mee te doen. Maar mooi?

Nou, laten we de melde eerst maar eens gaan bekijken: Het is een éénjarig kruidachtig gewas en familie van de ganzenvoet. De plant kan wel tot 2,5 m hoog worden en heeft veel zijtakken die net zo hoog kunnen worden als de plant zelf. De stengels en de bloemen zijn voorzien van een korrelige witachtige beharing waardoor de plant een beetje melige aanblik geeft. Melde = melig? Er zijn wel honderd tot tweehonderd soorten.

Er zijn melde planten die een rode stengel hebben en andere die een groene stengel hebben. Hij komt zeer veel voor en bloeit in de maanden juli/augustus.

De bloeiwijze is ook erg herkenbaar: een soort aar van allemaal kluwentjes. En ieder kluwentje bevat weer kleine zaaddoosjes, zoals op de foto's te zien is.

De bekendste is de uitstaande melde, maar er bestaat ook de tuinmelde (*atriplex hortensis*). En die is voor ons mensen wel de moeite waard. De tuinmelde is er met verschillende kleuren blad. Leuk op je bord en ook lekker als vervanger van spinazie. Deze melde is goed rauw te eten. En als je dan weet dat er veel vitamine c in zit wil je deze plant vast wel eens proeven. Voor de tweede wereldoorlog werd deze plant nog veel gegeten. Hij hoort nu bij de vergeten groenten.

Melde.

Melde vlinder.

Een recept?

Laat wat melde smelten in de pan, meng met blokjes mozzarella en basilicum, draai dit alles in een hartig flensje en laat het even frituren in olie. Opdienen met rijst en rauwkost.

En verder natuurlijk door de sla.

Maar weet u, heel veel vlinders leggen hun eitjes op de melde. Als er dan rupsen uit de eitjes komen kunnen die gelijk hun buikje rond eten en komen er uiteindelijk de vlinders. Jammer genoeg geen koninginpage of zo, maar wel nachtvinders. En die kunnen mooi zijn, zoals hier de meldevlinder.

Andere nachtvinders die de melde als waardplant hebben zijn de duinworteluil, de groenteuil, de lieveling en de spurrievlinder, om maar enkele te noemen. En ja, dat is toch weer voer voor andere dieren, dus de melde moeten we niet uitroeien. Althans niet in de natuur. In de tuin zou ik het maar wel doen.

• Iet Hensbroek

De houtsnip (*Scolopax rusticola*)

Voor mij is de zomer niet compleet zonder de houtsnip gehoord en gezien te hebben.

Op mooie zomeravonden als de schemering invalt, hoor en zie ik de houtsnip heen en weer vliegen over de boomtoppen bij ons huis:

baltsgedrag om vrouwtjes te lokken en om aan te geven dat dit zijn territorium is.

Het geluid van de houtsnip is zeer apart: meestal hoor je eerst een soort niezen gevolgd door een knorrend geluid. Hans Dorrestein had het in het TV programma 'de Baardmannetjes' over 'kworren', maar ik vind het toch wel echt 'knorren'.

De houtsnip hoort bij de familie van de strandlopers, maar je kunt 'm rustig de steltloper van het bos noemen.

Hij houdt van grotere bossen, bijvoorbeeld uitgestrekte landgoedbossen, met veel open plekken en ondergroei zoals bij ons tegenover het huis.

Zijn verenkleed biedt daarvoor een prima camouflage: het lijkt op dorre, bruine blaadjes.

De vogel vertrouwt volledig op zijn schutkleur. Als er onraad is of je nadert hem vliegt hij pas op het allerlaatste moment op.

Dat heb ik al een paar keer meegemaakt tijdens een wandeling in het bos en dat is best wel schrikken.

De snavel is veel korter dan bijvoorbeeld dat van een ander lid van de 'snippen-familie': de watersnip.

Het voedsel van de houtsnip bestaat uit regenwormen, kevers, duizendpoten, spinnen, naaktslakken en dergelijke. Ook 's nachts gaat hij op pad om wat te eten te zoeken. Dat verklaart denk ik de grote, donkere ogen waarmee hij ook in het donker goed waarneemt.

Bij vorst kun je deze vogel ook wel in tuinen en parken aantreffen.

Dat zijn de houtsnippen die niet op trek gaan en hier overwinteren. In de maand november heb ik 'm wel eens een keer aangetroffen in het bos.

Zoals veel vogelsoorten ondervindt de houtsnip ook de gevolgen van de intensieve landbouw, de versnippering en de verdroging van bossen. Daardoor wordt hun leefgebied kleiner en is er minder voedsel te vinden.

In veel landen mag er op deze vogel gejaagd worden, maar in Nederland is de houtsnip echter beschermd. Vanaf 2002 wordt de vogel al niet meer bejaagd, daarvoor was het geliefd wild.

In Nederland wordt hun aantal nog geschat op 2000 tot 3000 paar en wordt de vogel momenteel niet bedreigd in zijn voortbestaan.

Dus ik verwacht hem in de komende zomers nog vaak te zien en te horen!

•Els van Dijk.

Vakantieperikelen

Het ontbijt

Het pad naar het oude bankje voor het zomerochtendontbijt voert over de fourageerhof, waar ik met nodige ingrediënten het ontbijt vorm ga geven op een ontbijtbord. Vanwege enkele regenbuien waren ze aan het zicht onttrokken door een oude exoot: het harig knopkruid (*galingsoga quadriradiata*). Het gevecht daartegen kon beginnen. Op de bodem een blad snijbiet, daarop enkele schijven tomaat uit de kas, aangevuld met komkommer. Versierd met worteltjes en sperzieboontjes en afgewerkt met smaakmakers als tijmsnippertjes, hysop en peterselie uit de kruidenhof.

Al doende bemerk ik nog dat de mooie rode melde (*atriplex hortensis*) van vorig jaar de hof -te- rijkelijk heeft gestof-

Rode melde

Genietend bij de poel van het 0-sterren ontbijt en van planten en dieren, besef ik dat dit vakantie is.

All inclusive

Velen reizen naar verre folder-vakantie oorden, een spoor van stof, gas en herrie achterlatend. Men trotseert lange files, en lange rijen op vliegvelden. Binnen handbereik zijn de folder azuurblauwe baaien met wuivende palmen op witte stranden met uitzicht op all-inclusive 5-sterren hotels tussen echte palmen en voorzien van een zwembad, grenzend aan de prive-baai, zoals weergegeven in veelkleurige sites. En 's avonds een sfeervol drankje met een leuk tango-orkestje compleet met feestverlichting.

Natuur, duurzaamheid

Anderen kiezen voor de natuur, de stilte waar licht en duisternis elkaar mogen afwisselen. Soms in eigen tuin en soms verder weg in een eenvoudig huisje of hut. Stilte en duisternis horen bij de natuur, maar er zijn weinig sites die donkerheid en adembenemende stilte aanbieden.....

Er zijn oude dichters die de stilte vol bewondering bezongen, zelfs lieten ze in hun poëzie de stilte zingen. Stilte stond bij de ouden voor rust en vrede.

Slechts de geluiden uit de natuur waren genoeg. Van hevige donder tot het zachte piepen van een muis. Maar de donkerheid werd niet bezongen. Donkerheid stond voor bedreiging en dood in de pot. Nu heeft de mens de donkerheid verdreven. Maar in de natuur betekent duisternis juist leven voor vele nachtdiersoorten. En voor de mensen is de dagelijkse donkerte bedoeld als rustmoment, waar stilte heerst. Men heeft echter gekozen voor geld, economische groei.

Harig knopkruid tussen aardbeien

De menselijke 24 uren broeikasgas-economie heeft een einde gemaakt aan de duisternis en de stilte is het zwijgen opgelegd. Wegen zijn fel verlicht, ook als er geen auto langskomt. Waarom toch, een vraag waaraan ik mij niet kan ontworstelen.

De gaarde

Ik ga naar de gaarde en bemerk nog vele vogels in de fruitbomen, die dit jaar door de mei vorsten geen vrucht dragen. En het schrale uitgebloeide grasland er tussen blijkt een eldorado voor vlinders, insecten, kikkers, padden, sprinkhanen. En nog hoor ik 's nachts in de verte de bosuil en zie vleermuizen op jacht. En dit alles ondanks gebrek aan duisternis en stilte...

Ik kijk naar de schop en op het handvat zit het trouwe roodborstje...

• Kees de Rooij

Recept: 2 liter zomer-courgettesoep

Nodig : pan A van 2 l, pan B van 1 l

In pan A: smooit men een gesneden ui, 1 fijngehakte knoflook, en een tomaat men voege daaraan 1 kg. dikke stukken courgette incl. schil en pit. Op een klein pitje laten pruttelen totdat alles zacht aanvoelt.

In pan B: 1 l water volgestopt met stukjes smakelijke groente en tuinkruiden. Een half uur laten trekken op ong. 80 gr.

Pan B leeggooien in pan A. Een handvol verse basilicum toevoegen en blenderen maar. Daarna nog warm houden Vervolgens 30 gr Parmezaanse kaas of kruidenkaas toevoegen. Desgewenst zouter maken met een bouillon-blokje.

(advertentie)

**RUIM 30.000 TECHNISCHE ARTIKELEN
UIT VOORRAAD LEVERBAAR**

**IJZERWAREN • TUIN EN PARK • CONSTRUCTIE
MECHANISATIE • TECHNIEK**

(advertentie)

Hendriks
**Landschapsonderhoud
en de kleine tuin.**

Dorpsstraat 85
7136 LJ Zieuwent
Tel: 0544-352043

Agenda

Zondag 13 augustus 2017 IVN NMA

Wandeling Buitenplaats Hilhorst, Gelselaar.

Start: 14.00 uur.

Startplaats: Parkeren bij kruising Elsmansdijk/Aaftinkdijk te Noordijk.

Zondag 20 augustus 2017 IVN Oost-Achterhoek

Wandeling Eibergen: In de voetsporen van burgemeester Smits

Aanvang: 14.00 uur.

Startplaats: Parkeerterrein Openluchttheater, Grotestraat 46, 7151 BD Eibergen.

Zondag 10 september 2017 KNNV Oost-Achterhoek

Paddenstoelenwandeling op Landgoed Kotmans.

Zondag 10 september 2017 IVN NMA

Wandeling op Landgoed Suderas in Vierakker, nabij Wichmond.

Aanvang: 14.00 uur.

Startplaats: CR Ludgerusgebouw, Vierakkersestraatweg 37, 7233 SH Vierakker.

Woensdag 13 september 2017 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Thema-avond: Denken over binnen/buiten.

Aanvang: 20.00 uur.

Locatie: De Huve, Grotestraat 52, 7151 BD Eibergen.

Entree: € 5,00 (leden IVN/KNNV € 3,00) inclusief 1 consumptie.

Zondag 17 september 2017 IVN Oost-Achterhoek

Wandeling Rekken: Kleiputten.

Aanvang: 14.00 uur.

Startplaats: Van Ouwenallerlaan 35, 7157 AZ Rekken.

Zaterdag 23 september 2017 KNNV Oost-Achterhoek

Paddenstoelenwandeling Wooldseveen.

Zaterdag 30 september 2017 IVN Oost-Achterhoek

Landschapsbeheer: Onderhoud geologisch natuurschap Neede.

Aanvang: 09.00 uur.

Locatie: Kerkhofsweg, Neede.

Zondag 8 oktober 2017 IVN NMA

Wandeling Beekvluit: Paddenstoelen.

Aanvang 14.00 uur.

Startplaats: Zandpad ter hoogte van het witte huis "Jachtschut", aan de weg tussen Barchem en Borculo.

Woensdag 11 oktober 2017 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Thema-avond: De koekoek.

Aanvang: 20.00 uur.

Locatie: Zonnebrinkkerk, Zonnebrink 61, 7101 NB Winterswijk.

Entree: € 5,00 (leden IVN/KNNV € 3,00) inclusief 1 consumptie.

Zaterdag 14 oktober 2017 IVN Oost-Achterhoek

Landschapsbeheer: Onderhoud diaconiebosje.

Aanvang: 09.00 uur.

Locatie: Slotmansweg 1A, Eibergen.

Zondag 15 oktober 2017 KNNV/IVN Oost-Achterhoek

Excursie Winterswijk: Oud en nieuw landschap.

Aanvang: 14.00 uur.

Startplaats: Bij het uitzichtplatform, Hoek Goordiek/Geerdesweg, 7119 AB Winterswijk-Corle.

Zaterdag 21 oktober 2017 KNNV Oost-Achterhoek

Paddenstoelenwandeling Walfortbos bij Aalten

o.l.v. Marjet Karsten-Schoorel.

Zaterdag 4 november 2017 KNNV Oost-Achterhoek

Paddenstoelenwandeling Leemputten bij Haak en Hoek.

Zondag 12 november 2017 IVN NMA

Wandeling Formerhoek/Heikamp.

Aanvang: 14.00 uur.

Startplaats: Parkeerplaats bij het Doolhof aan de Hengelseweg.

Woensdag 15 november 2017 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Thema-avond: Natuurfilms van Ben Tragter.

Aanvang: 20.00 uur.

Locatie: Den Diek, Dijkstraat 30, 7131 DP Lichtenvoorde.

Entree: € 5,00 (leden IVN/KNNV € 3,00) inclusief 1 consumptie.

Zondag 19 november 2017 IVN/KNNV Oost-Achterhoek

Wandeling Lichtenvoorde: Wintergasten langs beek, bos en singels.

Aanvang: 14.00 uur.

Startplaats: Vanaf de N18 tussen Lichtenvoorde en Varsseveld bij de stoplichten het straatje tegenover de Radstake in, De Landstraat. Volg deze asfaltweg en daarna zandweg tot 60 km bord, vervolgens Romienendiek in waar, men linksaf kan parkeren.

Zondag 10 december 2017 IVN NMA

Wandeling Het Groote Veld.

Aanvang: 14.00 uur

Startplaats: Bij km. Paal 10.0 aan de provinciale weg N346 tussen Lochem en Zutphen. Er is daar een parkeerplaats.

Zondag 17 december 2017 IVN Oost-Achterhoek

Wandeling Borculo: Aangeklede midwinterwandeling.

Aanvang: 14.00 uur.

Startplaats: Parkeerplaats Herenlaan 2, 7271 NR Borculo.

Zie ook de actuele agenda's op:

www.ivn.nl/oost-achterhoek

www.knnv.nl/oost-achterhoek

www.ivn.nl/afdeling/noord-midden-achterhoek

BURO @LLOU

TUIN & LANDSCHAPSONTWERP

- Tuinontwerp voor particulieren, instellingen en bedrijven.
- (Her)inrichting van boerenerven.
- Landschapsplannen.
- Cursussen.
- Advies.

www.burocollou.nl

Buro Collou is een **ontwerpbureau** dat zowel grootschalig als kleinschalig werkt. Grootschalig in de vorm van bijvoorbeeld **landschapsplannen** en kleinschalig in de vorm van **tuinen** voor particulieren en instellingen.

Natuur en milieu zijn in alle gevallen belangrijk voor de ontwerpkeuzes.

Streekeigen beplanting, landschappelijke context en duurzame materialen zijn het uitgangspunt.

Buro Collou maakt (her)inrichtingsplannen voor boerenerven, bijvoorbeeld in het kader van functieverandering, waarbij het streekeigen karakter van huis en erf voorop staat.

Looweg 10 7152AL Eibergen 0545-479765 jac@burocollou.nl

www.burocollou.nl

Buro Collou is aangesloten bij vereniging 'Wilde Weelde' vakgroep natuurrijke omgeving.

Buro Collou draagt het IVN een warm hart toe.

